

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

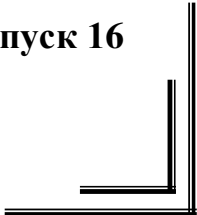

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 16

Рівне - 2022

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Рівне: РДГУ, 2022. Вип. 16. 120 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 5 від 26 травня 2022 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У СОЦІАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Подерня Наталія, здобувачка ОС «магістр», 1 курс, РДГУ

Керівник: Главінська О.Д., кандидат психологічних наук, доцент

Наше життя є не що інше як постійна адаптація до умов, що постійно змінюються. Ця теза вказує на те, що адаптація – це складний процес відносин людини із зовнішнім та внутрішнім середовищем, який базується на її активності, спрямованій на вивчення умов, норм та правил життєвого простору, пошук шляхів розв'язання проблем та прийняття рішень у кожному конкретному випадку. Науковці розрізняють зовнішню та внутрішню адаптацію, синтез яких визначає зміст поняття «адаптація». Зовнішня адаптація передбачає соціальну адаптацію, а внутрішня – біологічну (фізіологічну) та психологічну адаптацію. Соціальна адаптація – це процес активного пристосування індивіда до соціуму, в якому він перебуває. Вона характеризується неперервністю, але особливого змісту набуває в умовах зміни діяльності людини та її соціального оточення [3, с. 10-11]. У юнацькому віці значні зміни у адаптаційних процесах відбуваються в умовах переходу від здобуття середньої до здобуття вищої освіти.

Мета публікації – здійснити теоретичний аналіз психологічних чинників успішної адаптації здобувачів освіти до умов соціального середовища.

Будь-яка адаптація є інтегративним виявом взаємодії значної кількості чинників, що одночасно існують в умовах системи, яка перебуває в ситуації нестійкої рівноваги. З позицій системного підходу це явище треба розглядати як безперервний процес взаємозумовлювального впливу людини та її соціального оточення, успішність і адекватність якого залежить як від індивідуально-психологічних особливостей, так і від чинників середовища. Зовнішніми соціальними регуляторами цього складного процесу є норми поведінки, правила, вимоги та побажання й очікування щодо поведінки. Внутрішніми соціальними регуляторами є інтереси, потреби, ціннісні та сенсожиттєві орієнтації, які разом визначають життєві цілі, критерії ефективної соціальної адаптації та індивідуально прийнятні її способи й форми. Психологічними чинниками, які визначають особливості соціальної адаптації, є психологічні властивості особистості, індивідуальні когнітивні стилі опрацювання інформації, копінг-стратегії та способи й тенденції емоційно-поведінкового реагування залежно від ступеня соціальної адаптації. Але в той же час розуміння адаптації як складного процесу

потребує докладнішої уваги до окремих психологічних властивостей особистості, які безпосередньо впливають на соціальну адаптацію та визначають її ефективність. Вони є різною мірою стабільні, гнучкі чи ригідні. Критеріями адаптованості слід вважати інтеграцію особистості, визначення власного місця у соціальній та професійній структурі, загальний рівень здоров'я, здатність розвиватися відповідно до власного потенціалу життєдіяльності та суб'єктивного почуття самоповаги [2, с. 63].

Головною передумовою ефективною соціальною адаптації, на думку І. Галецької, є психологічне здоров'я особистості, яке відображає рівень здатності людини до реалізації та розвитку власного потенціалу. До сфери психологічного здоров'я належать потреби, ціннісні орієнтації, інтереси, почуття, ментальність, ідентичність, сенсожиттєві орієнтації, відчуття когерентності, самоактуалізація, Я- концепція. Психологічне здоров'я визначає потенціал і ресурсність соціальної адаптації. Базовим елементом психологічного здоров'я є ідентичність, яка відображається у системі переконань щодо власної особи, світу та сенсу [1, с. 94].

Важливими психологічними чинниками соціальної адаптації є соціальний інтелект, самоідентичність, самоефективність, самоактуалізація та відчуття когерентності, які є складовими соціальної компетентності особистості. Вона виступає у ролі внутрішнього контролера, міри прояву впевненості у процесі взаємодії з оточуючими.

Не менш важливу роль у процесі успішної адаптації відіграє когнітивна компетентність, стратегії опрацювання інформації, цілі, суб'єктивні очікування та поведінкові стратегії, сформовані у процесі соціального навчання [1, с. 93]. Когнітивна компетентність є основою формування індивідуального досвіду, когнітивних стратегій для інтерпретації значущості ситуації та необхідних особистісних ресурсів для ефективною реакції на її можливі зміни.

Таким чином, успішність соціальної адаптації більшою мірою залежить від психологічних чинників, ніж від чинників середовища. Саме психологічне здоров'я, соціальна та комунікативна компетентність, які лежать у основі індивідуального досвіду, сформованого у ході соціального навчання, є базовими психологічними чинниками конструктивної соціальної адаптації особистості.

Список використаних джерел:

1. Галецька І. Психологічні чинники соціальної адаптації. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 2005. №1. С.92-100

2. Дідух М.М. Проблеми й основні напрями адаптації студентів до умов навчання в закладах вищої освіти. *Юридична психологія*. 2019.№ 2(25). С.61-69.
3. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О.М.Степанов. Київ: Академвидав, 2006. 424 с.

ЕМПАТІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ МІЖСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН

Пшенична Ліна, здобувач ОС «бакалавр», 4 курс, РДГУ

Керівник: Савуляк В.О., старший викладач

Для людини як частини соціуму однією з визначальних потреб її життєдіяльності завжди була і залишається потреба у спілкуванні з іншими. Саме у спілкуванні людина відчуває себе потрібною та соціально ваговою. Від здатності налагоджувати зв'язок з іншими людьми та створювати приємні умови спілкування для опонента залежить соціальна успішність особистості.

Метою нашого дослідження було вивчення гендерних особливостей емпатії як чинника розвитку міжособистісних відносин.

Важливе значення у формуванні міжособистісних стосунків мають конкретні умови, в яких люди спілкуються [3]. Передусім, це пов'язано:

- з видами спільної діяльності, в ході якої встановлюються міжперсональні контакти (навчання, робота, відпочинок),
- з ситуацією (звичайна або екстремальна),
- з етнічним середовищем (моно- або поліетнічна),
- з матеріальними ресурсами тощо.

Загальновідомо, що міжособистісні стосунки швидко розвиваються, тобто проходять усі етапи аж до довірчого, в певних місцях, наприклад, в лікарні, потягу тощо. Це явище, обумовлене сильною залежністю від зовнішніх чинників, короткочасною спільною життєдіяльністю і просторовою близькістю. На жаль, порівняльних досліджень щодо міжособистісних стосунках в названих умовах проводиться не дуже багато.

Як зазначають Росс Л. та Нисбетт Р., значення тимчасового чинника в інтерперсональних стосунках залежить від того, в якому конкретному соціокультурному середовищі вони розвиваються. У міських умовах в порівнянні з сільською місцевістю досить високий темп життя, часта змінюваність місць роботи і проживання, високий рівень громадського контролю. У результаті - велика кількість

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Психосоціальна допомога в умовах кризи	4
Бабак К. Роль прив'язаності у сприйманні романтичних взаємин чоловіками та жінками.....	6
Главінська О. Особливості психологічного супроводу призовників строкової служби.....	8
Романюк В. Механізм боротьби або втечі як модель поведінки: психофізіологічні та клінічні аспекти.....	9
Рудюк О. Ціннісні пріоритети суб'єктів освітнього процесу у вищій школі.....	13
Савуляк В., Камінський А., Чичук Ю. Використання групового фокусованого інтерв'ю при підготовці соціальних проєктів для внутрішньо переміщених осіб.....	16
Савуляк В., Курята Н., Бабак А. Порівняльний аналіз ефективності кількісних і якісних методів соціально-психологічних досліджень	20
Андрійчук М. Особистісно-професійне самовизначення у ранній юності	25
Апостол М. Основні напрямки вивчення самореалізації особистості у психологічній науці.....	27
Бабак А. Психологічні чинники виникнення інтернет-адикції в підлітковому віці	30
Байдак В. Волонтерська діяльність студентської молоді	33
Балаушко О. Психологічні особливості виникнення шкільної дезаптації у дітей молодшого шкільного віку.....	34
Вінярська М. Особистісне самовизначення студентів у освітньому процесі.....	36
Воробей О. Психологічні особливості дітей підліткового віку та їх урахування в педагогічному процесі	39
Гамчук М. Психокорекційна робота з батьками, які виховують дітей з особливими потребами.....	42
Грицюк К. Психологічні особливості подолання тривожності студентів-психологів в умовах війни	43
Гурінчук Д. Професійне самовизначення: теоретичний аналіз.....	46
Гуцало Д. Психологічні особливості соціально-психологічної адаптації вимушено переселених осіб	48
Дереженко С. Психокорекція соціально-психологічного клімату в групі підлітків.....	51
Зайчук О. Військові дії як чинник міжособистісного конфлікту в	

підлітковому віці	53
Касянчик Л. Емпіричне дослідження психологічних чинників девіантної поведінки дітей підліткового віку	56
Кобець Д. Проблема креативності в психологічній науці	58
Козенюк М. Співвідношення емоційного інтелекту та комунікативної компетентності студентської молоді	60
Козенюк М. Теоретичний аналіз проблеми комунікативної компетентності студентської молоді	64
Конончук А. Психологічні особливості розвитку юнацького віку	66
Крук Я. Психологічні чинники підвищеної агресивності у дітей молодшого шкільного віку	69
Куришко А. Психологічні чинники подолання інтернет-залежності у підлітків	71
Курята Н. Дослідження життєстійкості як умови професійного зростання студента психолога	73
Левандовська А. Психологічні дослідження емоційного інтелекту у сучасній науці	75
Микитюк В. Психологічні особливості прояву агресивної поведінки у підлітковому віці	78
Мельникович І. Психологічні особливості прояву тривожності у підлітковому віці	80
Мовчко О. Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на виникнення депресивних станів	83
Осіпчук А. Особливості формування гендерної ідентичності особистості у підлітковому віці	85
Парчук Т. Емоційний інтелект як чинник саморегуляції студентської молоді	88
Подерня Н. Психологічні чинники успішної адаптації особистості у соціальному середовищі	93
Пшенична Л. Емпатія як чинник розвитку міжособистісних відносин	95
Радчук О. Вплив емоційного інтелекту на розвиток міжособистісних стосунків сучасної молоді	98
Романюк О. Психологічні особливості впливу емпатії на розвиток комунікативної компетентності студентів	100
Сова Я. Психологічні проблеми вимушених трудових мігрантів	102
Хома О. Психологічні підходи до вивчення феномену академічної прокрастинації у студентському віці	105
Хомюк І. Психологія конфлікту у сучасній науці	108
Цицюра Д. Експериментальне дослідження проявів булінгу в освітньому середовищі	111

Цицюра О. Самоактуалізація майбутніх психологів у процесі професійної підготовки	114
Шуріна В. Психологічна корекція комунікативних навичок студентів	116
Зміст	118

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 16

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,9.